

Спеціалізованій вченій раді Д 26.883.01
ДВНЗ “Університет банківської справи”

ВІДГУК

офіційного опонента,
доктора економічних наук, доцента,
професора кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Підхонного Олега Михайловича
на дисертацію Барилюк Марії-Мар’яни Романівни на тему
**“ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ”**,
яка подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Уважне й детальне ознайомлення з дисертацією, змістом автореферату та фаховими публікаціями Барилюк М.-М. Р. дає змогу сформулювати висновки щодо актуальності, особливостей, логічної структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дисертаційної роботи, основні результати якої подані до захисту.

Актуальність теми дослідження

Забезпечення фінансової безпеки комерційних банків належить до першочергових завдань у сфері збереження стабільності фінансової системи країни. Відповідна складова фінансової політики різних країн в останні десятиріччя об’єктивно актуалізована зростанням інтенсивності фінансових криз і перманентним накопиченням ризиків та дисбалансів у фінансовій системі. Тому важливим аспектом наукових досліджень є розроблення рекомендацій щодо підвищення рівня фінансової безпеки комерційних банків.

Упродовж 2014-2016 рр. спостерігалось стрімке зростання кількості неплатоспроможних комерційних банків в Україні. Прогнозування впливу загроз не завжди дає змогу уникнути кризових явищ. Тому доводиться у стислі терміни формувати механізми управління банками, які вже стали проблемними. Особливості різних ситуацій не повинні бути підставою для

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Код ЄДРПОУ 34716922

вул. Андріївська, 1, Київ-70, 04070

08.05.2018 № 900/779

відмови від спроб пошуку відносно універсальних систем антикризового управління проблемними банками.

Сучасна вітчизняна економічна наука ставить питання фінансової безпеки серед пріоритетів дослідження, пов'язуючи безпеку як з національними інтересами, так і питаннями ефективності розподілу ресурсів суб'єктів господарювання. Чимало науковців розглядають питання забезпечення стабільності фінансової системи і, зокрема, банків у площині формування фінансової безпеки держави. Це зумовлено глибиною попередніх і загрозами наступних фінансових криз. Водночас варто зазначити, що аналіз фінансового стану банків на основі економіко-математичних моделей все ще не досяг необхідного рівня розвитку через принципову складність моделювання нестандартних ситуацій, необхідність урахування численних взаємозв'язків між показниками функціонування банків та їхнього соціально-економічного середовища, нелінійність динаміки макроекономічних та фінансових індикаторів.

Обрана тема дослідження відповідає сучасним тенденціям ринку фінансових послуг та регулювання банківської системи України. Трансформація умов банківської діяльності потребує переосмислення низки фінансово-економічних закономірностей з використанням відповідного статистичного й економетричного інструментарію. Актуалізація критеріїв ухвалення рішень диктує вимоги щодо перегляду еталонів і нормативів. Важливо удосконалити систему обміну інформацією між центральним банком та комерційними банками для своєчасного виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз й системних ризиків, узгодження запобіжних та антикризових заходів із заходами швидкого реагування за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, а також обставин, які загрожують стабільності фінансової системи держави. Наукові завдання, сформульовані та вирішені здобувачем відповідають актуальним цілям антикризового управління банківською системою України.

Ступінь достовірності й обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета дисертаційної роботи визначена як поглиблення теоретико-методологічних засад та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки комерційного банку в Україні.

Мета, об'єкт і предмет дослідження відповідають обраній темі дисертації. Зміст сформульованих наукових завдань достатньо повний і логічно узгоджений, доповнює недостатньо розроблені іншими дослідниками аспекти фінансової безпеки комерційних банків та розкриває поставлену мету. За результатами дослідження отримані нові наукові положення, розроблено та обґрунтовано нові теоретико-методичні інструменти аналізу фінансової безпеки банківських установ України.

У науковій роботі Барилюк М.-М.Р. довела глибокі знання щодо альтернативних поглядів на поняття фінансової безпеки комерційних банків [с. 23-33] та критеріїв її оцінювання [с. 125-152]. Здобувач не обмежується статичним підходом до тлумачення фінансової безпеки, а враховує також динамічні аспекти цього явища та здатність фінансової банківської установи до коригування свого фінансового стану [с. 95-96].

Виклад теоретичного матеріалу підкріплений аналізом фактичних даних, графічним матеріалом, власними розрахунками. Про достовірність сформульованих наукових положень, висновків та пропозицій свідчить їх обґрунтованість автором при підготовці наукових доповідей, апробації на наукових конференціях, впровадженні отриманих наукових результатів у практику та навчальний процес, що підтверджено відповідними довідками. Основні наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою обґрунтовані й достовірні, а дисертант виявила здатність до структурованого, логічного та обґрунтованого викладення матеріалу, що характеризує її як зрілого науковця.

Структура роботи є логічною, а викладення матеріалу послідовним. Наукове дослідження містить чіткі, обґрунтовані визначення понять із досліджуваної тематики, які взаємоузгоджені й логічно пов'язані між собою.

Напрацювання автора опираються на теоретичний фундамент економічної науки із широким використанням загальнонаукових методів пізнання, а саме: методів порівняння та систематизації, аналізу і синтезу, логічного методу наукового пізнання, методів групування, графічного зображення, методів економіко-математичного моделювання тощо.

Дисертаційна робота Барилюк М.-М.Р. відповідає пріоритетним напрямкам наукових досліджень у сфері фінансової безпеки України. В основу дисертації покладено теоретико-методичні і практичні розробки, що є частиною науково-дослідних тем “Місце та роль банківської системи в забезпеченні фінансової безпеки України” (реєстраційний номер 0117U004520) і “Фінансова стійкість економічних систем у кризових умовах господарювання” (реєстраційний номер 0115U001149), у межах яких автором обґрунтовано теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки комерційного банку та визначені структурні елементи відповідної системи забезпечення, а також розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової безпеки комерційного банку.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

Серед головних наукових результатів з елементами новизни, отриманих автором особисто варто відзначити:

- методичний підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки комерційного банку, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на проведенні трирівневої оцінки її стану відповідно до принципів вимірності та керованості, врахування порогових значень індикаторів та функціональної складової, що уможливорює оперативну, тактичну та стратегічну оцінку інтегрального показника її рівня для прийняття

адекватних наявній ситуації заходів у сфері забезпечення фінансової безпеки комерційного банку [с. 172-177];

- науковий підхід до обґрунтування причин недостатнього рівня забезпечення фінансової безпеки комерційного банку у розрізі її функціональних складових (капітало-ресурсної, кредитно-інвестиційної, валютної безпеки та безпечного рівня доходів та витрат), що дало змогу конкретизувати напрями підвищення фінансової безпеки комерційного банку за видами його операцій та результатами функціонування [с. 170-171];

- визначення головних компонентів системи забезпечення фінансової безпеки комерційного банку, як сукупності структурних елементів (мети, принципів, орієнтирів забезпечення фінансової безпеки комерційного банку та відповідного організаційно-економічного механізму), спрямованих на запобігання та нейтралізацію екзогенних та ендогенних загроз його фінансовій безпеці [с. 45-47];

- теоретичні засади та методичні положення щодо формування організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки комерційного банку на підставі виокремлення компонент забезпечення та реалізації управління, відповідного організаційного та економічного механізмів, з метою досягнення стабільного рівня фінансової безпеки [с. 75-78].

Теоретична і практична значущість результатів дослідження

Наукові положення, висновки та рекомендації, отримані дисертантом за результатами дослідження, є певним внеском у поглиблення існуючих теоретичних засад досягнення фінансової безпеки комерційних банків України.

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає в розвитку теоретичних засад та обґрунтування стратегічних пріоритетів, методів, важелів управління фінансовою безпекою комерційного банку. Розроблено нові орієнтири для аналізу взаємозв'язків фінансової безпеки

банківської установи та широкого кола чинників міжнародного, національного та внутрішньобанківського середовища [с. 59-69].

Вагому теоретичну цінність має висвітлення зв'язків фінансової безпеки комерційного банку із ціновою стабільністю, фінансовими кризами, системними ризиками, фінансовою стійкістю та крихкістю банківської системи.

Цілком обгрунтовано здобувач тлумачить безпеку комерційних банків як складову фінансової безпеки держави, аргументуючи це тим, що, по-перше, банківські установи володіють важелями прямого впливу на ефективність функціонування інвестиційної, фінансової, виробничої та інших сфер національної економіки, по-друге, від ефективності функціонування банківського сектору залежить обсяг грошової маси, що, в свою чергу, прямо впливає на функціонування реального сектору економіки.

Дисертант демонструє широкий кругозір щодо: 1) чинників фінансової безпеки комерційних банків та способів класифікації відповідних загроз [с. 57-69], 2) методів аналізу та прогнозування фінансового стану комерційного банку [с. 101-118].

Практична значущість результатів дослідження підтверджується їх використанням у діяльності ПАТ “КРЕДОБАНК”, ПАТ “Державний Ощадний банк України”, ПАТ “Міжнародний інвестиційний банк”. Головні положення та результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі ДВНЗ “Університет банківської справи” та Львівського торговельно-економічного університету.

Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

Ознайомлення зі змістом дисертації та опублікованими працями здобувача підтверджує, що наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані у роботі, знайшли повне відображення у 23 наукових працях загальним обсягом авторського матеріалу 11,2 д.а., у тому числі 1

колективна монографія, 9 статей у фахових наукових виданнях, з яких 6 статей опубліковано у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних; 2 статті – в періодичних іноземних наукових виданнях, 1 стаття – у нефарховому виданні, що належить до міжнародних наукометричних баз даних; 10 публікаціях за матеріалами конференцій.

Автореферат у повній мірі розкриває основні наукові результати, які дисертант отримав у процесі дослідження, а також ступінь новизни розробок і рекомендації щодо можливостей практичного застосування одержаних результатів наукового дослідження та є ідентичним змісту дисертації. Таким чином, повнота викладу основних результатів дисертації відповідає чинним вимогам МОН України.

Дискусійні положення та недоліки дисертації

Відзначаючи змістовність і багатоаспектність представленої до захисту дисертації, ґрунтовне дослідження важливого наукового питання, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями, наведеними у дисертаційній роботі, варто зробити наступні зауваження, які в окремих випадках мають рекомендаційний характер та слугують підставою для їх обговорення в дискусійному порядку:

1. Дещо проблематичним видається практичне застосування запропонованого здобувачем принципу вимірності, оскільки не всі загрози фінансовій безпеці та їхні наслідки можуть бути виміряні за певною шкалою. Вагоме значення можуть мати експертні оцінки процесів та явищ, що не піддаються формалізованому опису, та ухвалення рішень за “слабкими сигналами” [с. 51].

2. Правильно зосереджуючи увагу на важливості персоналу банку, як чиннику його фінансової безпеки, автор водночас не достатньо чітко розділяє некомпетентність і схильність деяких банківських працівників до неетичної або й незаконної поведінки, зумовленої корисливими мотивами та конфліктом інтересів [с. 55].

3. Варто було б зробити тіснішим зв'язок даного наукового дослідження із функціонуванням системи фінансового моніторингу, приділивши більше уваги таким аспектам діяльності банків як сумнівні фінансові операції, дезінформація, банківська таємниця, репутаційні ризики тощо [с. 56, 109].

4. Практична цінність результатів дослідження зросла б завдяки детальнішому висвітленню ролі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у функціонуванні системи забезпечення та організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки комерційних банків, а також шляхів удосконалення методів роботи цієї установи [с. 104].

5. Дещо дискусійною є пропозиція здобувача використовувати в аналізі орієнтир “еталонного банку-банкрута”, оскільки відповідний еталон не може залишатись стабільним у мінливому фінансовому середовищі. Також досить проблематичним є окреслення еталону для банківської системи загалом без урахування належності комерційних банків до того чи іншого класу або кластеру [с. 156-166].

Висловлені зауваження пов'язані, переважно, з дискусійністю окремих положень і недостатнім їх обґрунтуванням, а тому вони не мають принципового характеру і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Барилюк Марії-Мар'яни Романівни на тему “Організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової безпеки комерційного банку”, подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит», є цілісним, завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, яке містить належним чином обґрунтовані висновки та пропозиції щодо підвищення рівня фінансової безпеки комерційних банків в Україні.

Тема представленої на захист дисертаційної роботи повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит та

розвиває напрям досліджень “Фінансова безпека держави, суб’єктів підприємництва та фінансових інститутів”.

Мету та завдання, поставлені в дисертаційній роботі, досягнуто і успішно вирішено. Дисертація є добре структурованою, в ній витримано логічну послідовність викладу теоретичних положень.

Автореферат і опубліковані автором наукові праці повністю відображають зміст дисертації, результати дослідження, наукову новизну та практичну значущість.

Згідно з вищезазначеним можна зробити висновок, що дисертаційна робота на тему “Фінансова стабільність у забезпеченні фінансової безпеки України” відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), нормативним актам МОН України, а її автор – Барилюк Марія-Мар’яна Романівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету
імені Івана Франка

О.М. Підхомний

Підпис проф. О.М. Підхомного підтверджую:

Вчений секретар Львівського національного
університету імені Івана Франка, доцент

О.С. Грабовецька

